

ספר
מעדני
יואל

פרשת קרח

יו"ל ע"י מערכת
הוצאת אור חיים

Mechon@ohrchaim.com
718-930-7443

KolSatmar.com

ספר מעדני יואל

פרשת קרח

בו נקבצו ובאו דברות קודש וניצוצי אורה, אשר שמענו ונדעם
מרבנו הקדוש והטהור האדם הגדול בענקים

מרן יואל טייטלבוים זצוק"ל
אבדק"ק סאטמאר וגאב"ד ירושלים תובב"א

פרשת קרח • תשפ"ו לפ"ק

תוכן הענינים

נתינת מעות יש לה השפעה גדולה על נפש המקבל שאפילו ראשי סנהדראות נמשכו אחר קרח לחלוק על משה ואהרן כיון שנתן להם מעות / בני ישראל צריכים להתברך בכל שפע טובה בעולם הזה כי על ידי כך מתקדש שם שמים בעולם ואילו כאשר בני ישראל הם בדלות ושפלות הרי זה חילול ה' / האיש הנותן מתנת כהונה מתברך בזרעא חיא וקיימא / החפץ בעבודת ה' אין שום מונע בעולם המעכב עליו בעבודתו, פרנס על הציבור צריך להשתדל ולפעול בעד אחינו בני ישראל ולא ישתמט בדבר / ראוי להתפלל לפני השי"ת שחסדי הבורא יהיו גלויים לעין כל למען נוכל לראותן ולהשביע את נפשינו בחסדי הבורא ב"ה / אפילו רשע היותר גדול השונא את הצדיק בתכלית, אם נהנה מן הצדיק מיד טח עיניו מראות את כח הקדושה השרוי אצל הצדיק ונמשך אחריו / הקב"ה מרחיק ממון שיש בו נזק רוחני, כדי להגן על ישראל שיהיה השפע שלהם טהור / איבוד ממון רשעים מעולם הזה למען לא יהיה להם עוד שום זכות, וזה עצמו הוא לטובת ישראל ולטובת הרשעים שלא יתקלקלו יותר / מי שנתברך בשפע עשירות או איזה שררה וגדולה, לעתיד לבוא יחזור למעמדו כפי מה שהיה בחיים חיותו בעולם הזה / הזהירות להתנהג כדת של תורה בעת שעוסקים במשא ומתן גורם קדושה גדולה ויתירה יותר מקדושת בית המדרש ומתוך כך מתרבה כח הקדושה לבתי כנסיות / הקמת בתי כנסיות כדת וכהלכה מביאה שפע טובה וברכה על בני ישראל / כהן המשתוקק לקיים מצות התלויות בעבודת השדה זוכה לקבל עם התרומה כל שפע הקדושה היוצא ממצות התלויות בעבודת השדה

פרשת קרח

נתינת מעות יש לה השפעה גדולה על נפש המקבל שאפילו ראשי סנהדראות נמשכו אחר קרח לחלוק על משה ואהרן כיון שנתן להם מעות

ומחזיק ביד רחבה לכל אותן ראשי סנהדרין, כמו שכתב רש"י ז"ל במסכת סנהדרין (נב: ד"ה למה תלמיד וכו') וזה לשונו: ועל שם שפיתם אותו רשע כשנהנו מממונו, הוקלו בעיניו להשיאם, ולהחזיק ידו במחלוקת, ולמרוד בהקב"ה. עכ"ד.

ומסתבר לומר שכך היה דרכו של קרח מאז ומקדם שהיה שולח מעות ביד רחבה לצורך החזקת התורה, והם היו נהנים מממונו, ולא היה מבקש מהם שום דבר בעבור מעותיו, אכן כאשר הגיע העת שרצה קרח לחלוק עם משה שלח קרח אליהם שיצטרפו עמו ללחום כנגד משה רבינו ולמרוד בהקב"ה, ושוב לא היו יכולים להעזיז פנים כנגדו ולסרב לבקשתו, וזה גרם שאירע מה שאירע.

(זכר צדיק לברכה ח"ג אות תתשסג)

ויקח קרח וגו' ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם (טז, א-ב). הנה ראוי לתת לב להבין הא כיצד עלה ביד קרח למשוך אחריו את כל אותן ר"נ ראשי סנהדראות לעמוד אתו עמו בדעה אחת להתייצב נגד הקב"ה ונגד משה רבינו ע"ה, הלא בודאי אנשים כאלו אשר נתמנו על ידי משה רבינו להיות ראשי סנהדראות, והתורה הקדושה קורא אותם נשיאי עדה אנשי שם, אם כן אין ספק שהיו אנשים צדיקים, אם כן איפוא יש לתמוה טובא כיצד הצליח קרח להשפיע עליהם למשוך אותם לעמוד ולהקהל על משה ועל אהרן.

אכן ביאור הענין פשוט, כי הנה קרח עשיר גדול היה, והוא היה תומך

בני ישראל צריכים להתברך בכל שפע טובה בעולם הזה כי על ידי כך מתקדש שם שמים בעולם ואילו כאשר בני ישראל הם בדלות ושפלות הרי זה חילול ה'

העולם, כאשר הם רואים את מצבן של ישראל הנתונים בדלות ובשפלות ובעוני הרי הם מחללים את שם שמים ואומרים איה נא אלקיהם, בהיות כן נמצא כי למען כבוד שמו ית' ראוי הדבר שיתברכו ישראל בכל שפע טובה בעולם הזה, כי אילמלי לא היו האומות מחרפים ומגדפים ישראל, אלא היו תולים סיבת העוני מאחר שיעקב אבינו שלל מאתנו חלק ונחלה בעולם הזה, אשר על כן שורת הדין נותן שבניו אחריו יהיו שרויים בעוני ובדלות ובשפלות, אזי לא היה הכרח לתת לבני ישראל מכל שפע טובה בעניני עולם הזה, אבל מאחר שהאומות עצמם אינם מאמינים בדבר כלל, והם עצמם מחרפים את ישראל בראותם שהם שרויים בדלות ובשפלות לומר איה נא אלקיהם, אם כן איפוא אין לנו ברירה אחרת, ושפיר אנו מבקשים שיתן לנו השי"ת כל טובת עולם הזה למען לא יתחלל שמו יתברך בפי האומות.

וזה פירוש הכתוב לא לנו ה', פירוש אין אנו מבקשים מכל טובת עולם הזה. ומפרש הכתוב טעמו של דבר על זה אמר עוד הפעם לא לנו, והכוונה בזה כי טובת עולם הזה אינו שייך אלינו, יען כי הוא נחלת עשו הרשע שבחר לעצמו טובת הנאת עולם הזה, ובהיות כן אין אנו

רב לכם כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' (טז, א). איתא במדרש הובא בקדושת יו"ט בשעה ששמע דוד שאמר קרח כי כל העדה כולם קדושים, נטל דוד כינור והתחיל לזמר מזמור שיר חנוכת הבית לדוד (תהלים ל, א), והוא תמוה.

ואפשר לבאר את הכוונה על פי מה שכתב בקדושת לוי (בלק עה"פ והיה אדום ירשה וגו') על מאמר הכתוב (תהלים קטו, א) לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד, ויש להבין המכוון בכפל הלשון באומרו לא לנו ה' לא לנו. וכתב לבאר את הכוונה, כי הנה ידוע מה שאמרו רבותינו ז"ל (תנא דבי אליהו זוטא פרק יט) כי הנה יעקב ויעשו חלקו ביניהם נחלת שני עולמות, עשו נטל עולם הזה ויעקב נטל עולם הבא, עיין שם בדבריהם.

והנה לפי זה יש להבין הא כיצד אנו ניגשים לבקש מאת השי"ת שיתן לנו מכל טובת עולם הזה כהשפעת פרנסה בהרחבה ושאר כל טובת עולם הזה, כי הלא יעקב אבינו ע"ה אין לו שום חלק ונחלה בעולם הזה, וכל אלה הם בחלקו של עשו, אם כן באיזה פנים אנו יכולים לבקש מכל אלה בשבילנו.

אכן האמת הוא כי אין כוונתנו בזה למענינו כי אם למען שמו יתברך, כי הנה כך הוא דרכם של האומות

מאחר שלא היה מחויב בדבר והביא עצמו לידי חיוב, בזה לא אמרין שכר מצוה בהאי עלמא ליכא.

ומעתה יבואר כוונת המדרש, בשעה ששמע דוד כי כל העדה כולם קדושים וגו', דהיינו שבני ישראל מקדשים עצמם גם בדברים המותרים, אם כן ראוי להם לקבל שכר גם בעולם הזה, וחכב"ה ישפיע להם בשכרה שפע פרנסה טובה ושאר כל טובת והנאות עולם הזה, ולא יהיו עוד בני ישראל בדלות ובשפלות, על ידי כך תתקדש ותתרום שם שמים בעולם, ושוב לא יהיו יכולים הגוים לומר איה נא אלקיהם, אז נטל דוד את הכינור והתחיל לזמר מזמור שיר חנוכת הבית לדוד וגו' ולא שמחת אויבי לי, כלומר שאומות העולם לא יהיו יכולים עוד לחרף ולגדף ח"ו את ישראל ולומר איה נא אלקיהם, כיון שהם רואים לעיניהם שנתרומם קרן ישראל ויש להם שפע וברכה טובה בעולם הזה, על ידי כך יתקדש ויתגדל שם שמים בעולם הזה.

(דברי יואל תניינא פר' קרח, עמוד קכח)

מבקשים מטובת הנאת עולם הזה למענינו כפי שנתבאר, כי אם לשמך תן כבוד למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם כו', ר"ל מאחר שאומות העולם אינם מאמינים בדבר, והם לועגים עלינו ואומרים איה נא אלקיהם, בשביל כך אנו מבקשים כי למען שמך הגדול ראוי שתעזור לנו להשפיע עלינו מכל טובת הנאת עולם הזה, כדי שלא יתחלל שמך הגדול חס ושלום, וכאשר תשפיע לנו כל טובת הנאת עולם הזה על ידי כך יתקדש שמך בעולמך. עכ"ד.

והנה כתב מהרש"א (סוטה יד. בח"א ד"ה וא"ל הקב"ה) על מה שאמרו חכמינו ז"ל (קידושין לט:): שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, כי במה דברים אמורים במצות שאנו מחויבים לעשותם ולקיימם, אבל באותן המצוות שאין אנו חייבים בדבר, אלא שהאדם מדעת עצמו מביא עצמו לידי חיוב ומקיים את המצוה מדעתו ורצונו, אז מותר לו לעשות את המצוה ההיא על מנת לקבל פרס בעולם הזה. עכ"ד. נמצא עולה מדבריו כי האיש המקדש עצמו במותר לו ראוי לו לקבל שכרה גם בעולם הזה,

האיש הנותן מתנת כהונה מתברך בזרעא חיא וקיימא

שמעון בר יוחאי מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממשה וכו', ע"כ. לכאורה יפלא הדבר עד לאחת, וכי מה זאת עלה על דעתם לעשות דבר משונה כזה שאין לו שחר שכל אחד יקנא את אשתו ממשה וכו'.

וישמע משה ויפול על פניו (טז, ד). חכמינו ז"ל דרשו (סנהדרין קי:): מה שמועה שמע, אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שחשדוהו באשת איש, שנאמר (תהלים קו, טז) ויקנאו למשה במחנה, אמר רבי

שיזכה על ידה להפקד בזרע של קיימא, ועל זה הוא שאמרו שמכלל הדברים אתה שומע שאם אתה מתעכב מלתת מתנות כהונה, אם כן איפוא הפסדת סגולה טובה להפקד בזרע של קיימא, ושוב אין לך ברירה אחרת כי אם להשתמש בסגולה האחרת דהיינו שיקנא את אשתו ועל ידי כך יזכה להפקד בזרע של קיימא.

ועל דרך זה יש לבאר צחות לשון רש"י ז"ל במה שדקדק לומר 'חייך' שתצטרך לבוא אל הכהן, והכוונה בזה הוא על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל (ע"ב ב"ב קטז). שכל המניח בן כאילו לא מת, נמצא עולה מן האמור שכאשר האדם נותן המתנות אל הכהן כמשפט הראוי, הרי יזכה על ידה להפקד בזרע של קיימא, ועל ידי זה יחשב כאילו לא מת ויש לו חיות נפשו. מה שאין כן אם תעכב המתנות, אזי תצטרך לבוא אל הכהן להביא לו את הסוטה למען 'חייך', ר"ל שרק כך יחשב כאילו לא מת והוא בבחינת חי.

ועל פי הדברים האלה יתבאר המכוון בדברי המדרש שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממשה, כי הנה עדת קרח לא רצו לתת מתנות כהונה כדאייתא במדרש (במדבר רבה יח, א) שכנס קרח וכו' ועשה להם משתה ונתעטפו בטליתות, באו בני אהרן ליטול מתנותיהם חזה ושוק, עמדו כנגדן, אמר להן מי צוה אתכם ליטול כך, לא משה, לא נתן כלום, לא דיבר המקום כך, באו והודיעו את משה, הלך לפייסן, מיד עמדו כנגדו כו', עיין שם בדבריהם. הנה מבואר בדבריהם ז"ל שקרח ועדתו לא רצו לתת מתנות כהונה, אם כן איפוא היה חסר

ואפשר לומר בביאור המכוון, כי הנה מצינו בפרשת סוטה עה"פ (לעיל ה, יב) איש איש כי תשטה אשתו וגו', שכתב רש"י ז"ל מה כתיב למעלה מן הענין (שם פסוק י) ואיש את קדשיו לו יהיו, אם אתה מעכב מתנות הכהן, חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה, ע"כ. והנה ראוי לתת לב להבין קישור הדברים, שאם הוא עכב המתנות לכהן, אשתו מה חטאה. אמנם יתבאר הכוונה על פי מה שאמרו במדרש (במדבר רבה ח, ח) ואיש את קדשיו לו יהיו, מה כתיב למעלה (פסוק ט) וכל תרומה לכל קדשי בני ישראל וגו', אמר הקב"ה כל מי שיתן תרומה וקדשים לכהן כראוי, יזכה שישא בנותיו לכהונה ויהיה זרעו אוכל בקדשים כו', ע"כ. נמצא עולה מדבריהם ז"ל שבזכות מצות נתינה אל הכהן מתנות הכהונה זוכה האדם להפקד בבנות הראוי להשיא אותם לכהונה.

ומעתה יבואר המשך הדברים אם אתה מעכב מתנות הכהן, חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה, כי הנה גם אצל הסוטה מצינו כענין הסגולה הנזכר למעלה, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (סוטה כו). עה"פ (פסוק כח) ונקתה ונזרעה זרע וגו', מלמד שאם היתה עקרה נפקדת, דברי רבי עקיבא, ע"כ. הנה מבואר מדבריהם ז"ל שכאשר יקנא האדם את אשתו יש בו סגולה להפקד בזרע של קיימא, ומעתה יבואר דבריהם ז"ל שאם יזהר האדם לתת מתנות כהונה אל הכהן יוכל להפקד בשכר מצוה זו בזרע של קיימא ולא יצטרך לקנאות את אשתו כדי

להם הסגולה להפקד בבנים ולהקרא חי, אשר על כן הוזקקו להשתמש בעצה האחרת לקנאות את אשתם למען חיות נפשם.

ועל פי דרכינו אפשר לומר המכוון במה שאמר הכתוב וישמע משה ויפול על פניו וגו', שהכוונה שנפל על פניו בדרך

תפלה ותחנונים לפני הבורא כל עולמים, ואמר להם שאם הם חפצים להתברך בבנים, אין צורך לחשוד ולקנאות את נשותיהם, שהרי הוא יוכל לפעול בכח תפילתו לפני השי"ת שיתברכו כולם בורע של קיימא.

(דברי יואל תניינא פר' קרח, עמוד קמב)

החפץ בעבודת ה' אין שום מונע בעולם המעכב עליו בעבודתו, פרנס על הציבור צריך להשתדל ולפעול בעד אחינו בני ישראל ולא ישתמט בדבר

המעט מכם כי הבדיל אלקי ישראל אתכם מעדת ישראל וגו' ובקשתם גם כהונה (טו, טז). הנה ראוי לתת לב להבין המכוון באומרו 'המעט מכם'. ובבעל הטורים הביא מסורה על אומרו 'ובקשתם' ג' במסורה, דין, ואידך ובקשתם אותי (ירמיה כט, יג), ואידך ובקשתם משם את ה' אלקיך (דברים ד, כט), ע"כ. הנה ראוי לתת לב להבין המכוון בסמיכות הכתובים האלה.

ובחמורות ה", גם לא השגחו כלל על חינוך בניהם כפי הראוי. וכאשר ראיתי את המכשילה הגדולה הוכחתי אותם על פניהם שישבו מדרכיהם הרעים ויחזרו לדרכם והנהגתם כפי מה שהיה באמנה אתם בימי קדם, הנה השיבו ואמרו לי שכבר נשתנו העתים, ואי אפשר להם לנהוג עכשיו כפי דרכם והנהגתם בימי קדם.

על זה השבתי ואמרתי להם כי הלא כל יהודי המאמין בהקב"ה ובתורתו הקדושה אינו רשאי לומר כן, כפי מה שכתב מרן החתם סופר זל"ה בצוואתו, אל תאמר שנשתנו העתים יש לנו אב זקן לא נשתנה ולא ישתנה. עכדה"ק.

אז התחילו להמציא אמתלא אחרת, כי הנה ישיבתם במדינה זו הוא הגורם להם, לאשר מדינה זו שונה לגמרי מן המדינות אשר היו שם מלפנים, וכאן

ואפשר לומר בביאור הכוונה, כי הנה כאשר באתי למדינה זו, מצאתי פה אנשים רבים אשר היו מאנשי שלומינו בימי קדם באיראפע, והכרתי אותם היטב מאז ומקדם שהם אנשים יראי ה' המדקדקים על כל מצוה קלה כבחמורה, אבל כאשר התיישבו פה במדינה זו ירדו עשר מעלות אחרונות, ולאט לאט הזניחו והתירשו מקיום התורה והמצוות כפי הראוי והחלו להקל בנפשם בקלות

אמנם האמת שכל הדברים הללו אינם נכונים כלל ועיקר, ואין זה אלא עצתו של היצר הרע להמציא לאדם כל מיני סיבות להתרשל בעבודת השי"ת, ובהיות כן הדבר ברור שאפילו אם יסתלק אותה מניעה שהוא מצדיק עצמו בה ימצא על אתר מניעה אחרת כיוצא בה, שיוכל לתלות בה הסיבה על מה שהוא מתרשל בעבודת השי"ת. אבל מי שחפץ באמת לעבוד השי"ת אין שום מניעה בעולם המעכבתו מלעבוד את השי"ת, ובכל מעמד ומצב שהוא נמצא הרי הוא מתאמץ להשלים את נפשו בעבודת השי"ת בלי שום התרשלות כלל.

וזהו שאמרו חכמינו ז"ל היכי דמי בעל תשובה וכו', מחוי רב יהודה באותו מקום ובאותה אשה ובאותו פרק, והכוונה שאם מתעורר האדם באמת לשוב בתשובה לפני הבורא ית', אז אין שום מניעה בעולם מעכבתו מלשוב בתשובה שלימה אל השי"ת, ואף באותו מקום, היינו במדינה זו שהוא דר שם עכשיו, ובאותו זמן שהוא נמצא בה בימינו אלה, וגם באותה אשה, עדיין יש לו היכולת לעבוד את השי"ת בלי שום שינוי והזנחה והתרשלות, וכל האמתלאות שאמר לנפשו אין בהם ממש, וכל אלה המה עצת היצה"ר המנסה להכשיל את האדם מלעבוד את השי"ת כפי הראוי, וכאשר יתעורר האדם באמת לעבוד את השי"ת כפי הראוי ודאי יעזור לו השי"ת.

והנה כשם שצריך כל אדם להתחזק בכל מעמד ומצב שבועלם לעבוד את השי"ת כפי הראוי בלי שום התרשלות, כך

במדינה זו בלתי אפשר להם להתנהג על אותה דרך שנהגו במדינת אייראפע. וגם על דבריהם אלה עניתי ואמרתי להם שאין בדבריהם שום טענה נכונה כלל, ואין זה אלא עצתו של היצר הרע, כי התורה הקדושה נוחתת בכל מקום ובכל זמן בלי שום השתנות כל שהוא מצד הזמן או המקום.

ויחי כאשר נכחו לדעת כי גם אמתלא זו אין בה ממש, אזי התחילו לטעון טענת אדם הראשון כי האשה אשר נתתה עמדי וגו' (בראשית ג, יב), כי לעולם הם מצד עצמם היו חפצים להתנהג כפי מה שהיו נוהגים בימים הקדמונים, אלא שנבצר מאתם הדבר שאין להם הכוחות לריב ולהתקוטט עם נשותיהם החפצים לנהוג כאן כפי רוח העת והזמן.

על זה עניתי ואמרתי להם, כי הנה מצינו בגמרא (יומא פו:) היכי דמי בעל תשובה וכו', מחוי רב יהודה באותו מקום ובאותה אשה ובאותו פרק. ואפשר לומר הכוונה שחכמינו ז"ל הורו לנו בדבריהם אלו את דרך הישר והטוב בעבודת השי"ת, כי הנה כך הוא דרכו של אדם לחשוב בדעתו כל מיני אמתלאות שונות כדי לתרץ את נפשם על מה שהם מתרשלים בעבודת הבורא ב"ה, ומנסים לומר לעצמם כי לעולם חפצים המה לעבוד את השי"ת כראוי, אלא כל סיבת הזנחה והתרשלות נובע מצד המצב והסביבה וכדומה, ובהיות כן אין זה אשמתם כלל, ואילו היו חיים בסביבה נוחה ודאי היו עובדים את השי"ת כפי הראוי.

ושררה, והם אומרים שכוונתם בכך לשם שמים, שאז יעלה בידם להרבות פעלים בצרכי הכלל והפרט.

אכן האמת הוא, כי מי שכוונתו לשמים אז אין שום מניעה בעולם מעכבתו מלפעול ולעשות כל מה שביכולתו לטובת הכלל, ובאותו מעמד ומצב שהוא נמצא עכשיו הרי הוא מפנה עצמו ומשתדל בכל יכולתו לפעול ולעשות בדבר, אף על פי שאין לו איזה התמנות ושררה כלל. ואיש כזה אילו יקבל איזה התמנות ושררה הרי הוא משתמש בה לכבוד שמים ובדאי ימנע יותר מן צרכי עצמו, וימסור עצמו ביתר שאת לפקח על כל צרכי הכלל, כי מכיון שכל כוונתו לשם שמים אשר על כן הוא מוסיף עם כל הכוחות לפעול ולהשתדל בכל צרכי ועניני הכלל.

ואילו מי שהיה נוהג להשתמש מלפעול בצרכי הכלל מפאת שאין לו התמנות ושררה הנדרשת, והוא אומר בפיו ולשונו שרק לאחר שיהיה לו אותה שררה אז יכול לפעול בצרכי הכלל, הנה נראה ברור מדבריו שאין כוונתו לשם שמים, וכי הוא אינו מוכן מלוות על צרכי עצמו בכי הוא זה בשביל צרכי הכלל, אם כן איפוא ברור הדבר שאף אם יעלה בידו להיות לו איזה התמנות ושררה וגדולה גם אז לא יעשה מאומה. ואין צריך לומר על אדם שכבר הספיק להיות לו איזה התמנות, ועדיין הוא משתמש מלפעול בשביל צרכי הכלל כיון שהוא טוען שעל זה הוא זקוק לשררה גדולה ויתירה, ורק אז יוכל לעשות ולפעול בעד צרכי הכלל, הנה הדבר ברור שאין כוונתו לשם שמים כלל, וכל מה

הוא כמה שנוגע בלפי התחייבות כל איש ישראל לאחרים, שמוטל על כל אחד מישראל לראות ולפקח מה שלום אחינו כל בית ישראל, ולהתעורר להטיב עמהם כפי הצורך, ולהרבות פעלים במצות צדקה וגמילות חסדים, ולהחזיק את הלומדי תורה ולתמוך בעין יפה למען הקים ישיבות ובתי מדרשות, אשר בכל אלה יש חיוב על כל אדם להתעורר ולעשות פעלים טובים בכל מעמד ומצב שהוא נמצא.

וביותר הדברים אמורים אצל מי שנתמנה להיות פרנס על הציבור או נשיא ורבי על עדה מישראל, ודאי מוטל עליו חובה כפולה ומכופלת למעט מן צרכי עצמו, ולראות ולהשגיח יותר ויותר מה מצבן ושלומם של אחינו בני ישראל, ולהבין ולדעת את כל הקורות אתם, וכל מה שנעשה אצל כל אחד ואחד בפרטיות, ולראות לסייע ולעזור ולחקל להם בכל מיני הצטרפויות.

והנה יש לפעמים כאשר האדם רואה בעיניו איזה חסרון או דבר הצריך תיקון אצל זולתו, והוא מנסה להשתמש מן החיוב המוטל עליו לפעול בדבר, הנה הוא מצדיק עצמו בתואנה שלפי מעמדו ומצבו אין לו היכולת לפעול הרבה, ואילו היה לו איזה התמנות גדולה או שררה יתירה, אזי ודאי היה לו האפשרות לפעול גדולות ונצורות בדבר, אבל לעת עתה שאין לו אותה התמנות ושררה גלל כן אין לו הכוחות לפעול בדבר, ומשום כך ישתמש לגמרי מלעשות איזה פעולה לטובה. וכמו כן מצינו לפעמים שיש אנשים המשתדלים להשיג איזה התמנות

כך לטובת עצמכם כלל, אלא עיקר מנמתכם תהיה להשתדל בכל מיני פעולות שיהיה לבני ישראל כל מיני השפעות טובות, בשפע רב. ואם לא עשיתם כזאת עד עכשיו אם כן נתברר מכך שאין אתם ראויים להיות מנהיגים על בני ישראל.

ועל דרך זה יבואר הכוונה בדברי המסורה, כי הנה כאשר בקשתם גם כהונה, להוסיף לכם שררה גדולה ביותר על הציבור, הרי צריך להיות כוונתכם בדבר לשם שמים. והיינו שהביא את הכתוב ובקשתם אותי, שצריך להיות כוונתכם לשם שמים, הנה אמר שהמבחן על זה הוא כאשר ובקשתם 'משם' את ד' אלקיך, היינו שבאותו מעמד ומצב אשר אתם עומדים שם כעת, הרי אתם מבקשים משם את ה' אלקיך, היינו למעט מן צרכי עצמו ולהשתדל לעשות פעלים טובים לשם שמים, ולראות מה צריך לתקן ולהטיב בצרכי הציבור, איש הנוהג כך הרי זה הוכחה ברורה עליו שכוונתו לשם שמים, מה שאין כן אם עד עכשיו עדיין לא מעטתם שום דבר מצרכי עצמיכם, הרי זה מוכיח עליכם שאין כוונתכם בדבריכם לשם שמים אלא בשביל כבוד עצמם. השי"ת יזכינו לעבודת השי"ת בלי שום מניעה בכל עת ובכל שעה. (דברי יואל תניינא פר' קרח, עמוד קנז)

שהוא חפץ בגדולה ושררה אין כוונתו לשם שמים כלל, אלא כל עיקר חפצו וכוונתו בגדולה וכבוד לעצמו גרידא וירבה במחלוקת, אשר על כן איש כזה לא יעשה שום דבר לטובת הכלל, ואפילו אם ישג התמנות הנדול שבנדולים, עדיין יהיה כוונתו בשביל צרכי עצמו ולא יכוון להטיב לזולתו כלל.

ועל פי הצעה זו אפשר לומר המכוון במה שאמר משה רבינו לפני קרח כאשר ביקש השררה וגדולה לעצמו, ולא היה שמח ומסתפק בחלקו שכבר נתן לו הקב"ה, על זה השיב משה רבינו ע"ה ואמר כי הלא נשיא על ישראל צריך למעט מן צרכי עצמו, ולשים את כל עיקר מנמתו על צרכי הכלל, ומי שהוא נוהג כן לשם שמים, ודאי ראוי להוסיף לו שררה וגדולה יתירה שכן בודאי יוסיף לעשות עוד פעלים רבים וטובים בכל צרכי הכלל.

והנה שבט לוי כבר קבלו שררה ונשיאות במה שהם שבט לוי, על כן כאשר ביקש קרח וכל עדתו להרבות גדולתם ביתר שאת, אמר להם משה 'המעט מכם', וכוונתו באמרו 'מכם' מלשון לכם לכל צרכיכם, האם עד עכשיו הייתם מסכימים למעט מכל צרכיכם הגשמי, ולא לדאוג כל

ראוי להתפלל לפני השי"ת שחסדי הבורא יהיו גלויים לעין כל למען נוכל לראותן ולהשביע את נפשינו בחסדי הבורא ב"ה

בדבריהם את ראיית העין דייקא. ואפשר לומר בביאור הכוונה על דרך שכתב ק"ז

העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה (טו), יד. יש לדקדק מפני מה הזכירו

היינו שלא נהיה בבחינת סומא שאוכל ואינו שבע, אלא נזכה לראות ולקבל חסדים גלויים מאתו ית' ואז נוכל לשבוע מטובו ית"ש. עכדה"ק.

ועל פי הדברים האלה יתבאר המכוון בפסוק שלפנינו, כי הנה דתן ואבירם התרעמו 'אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו ותתן לנו נחלת שדה וכרם', והוסיפו לומר, שמא תאמר שגם עכשיו משפיע עלינו הקב"ה חסדים ורחמים שאינם נגלים וניכרים לעיני הבריות, על זה הוא שאמרו שאינם חפצים בטובות כאלה, וזהו שרמזו בדבריהם 'העיני האנשים ההם תנקר וגו'', היינו שאתה רוצה שנהיה בבחינת סומים שאינם יכולים לראות השפעת החסדים על כן אמרו כי באופן זה לא נעלה. אמנם האמת הוא כי יסבר פי דוברי שקר, כי האמת שכל מה שעשה הקב"ה היה לצד הטובה ונתגלה לבסוף שכל פרט ופרט אשר עשה הקב"ה היה רחמים וחסדים גדולים.

(דברי יואל תניינא פר' קרח, עמוד קנח)

בתפלה למשה (תהלים לב, ז אות ב) על מאמר הכתוב (תהלים פה, ח) הראנו ה' חסדך, כי הנה אנו מאמינים בני מאמינים שכל מה דעבד רחמנא לטב עבד, אף אותן הדברים אשר לפי ראות עינינו לא נראה החסד והטובה שיש בדבר, אף על פי בן אנו מאמינים כי בודאי אין שום דבר רע יורד מן השמים, אלא שמכוסה מעינינו השפעת החסד, ולעולם צפון וגנוז בתוכה חסדים ורחמים.

ברם כאשר החסד צפון וגנוז בתוכה ואינה ניכרת לעיני הבריות, הרי זה כעין מה שאמרו חכמינו ז"ל (יומא עד:): סומא שאוכל ואינו שבע, שכאשר יורדים השפעת החסדים בהסתרת פנים אינו משיב את הבריות כיון שאינם יכולים לראות ולהרגיש בפועל שפע החסדים, אשר על כן אנו מבקשים מאת השי"ת 'הראנו ה' חסדך', שהשי"ת ישפיע עלינו חסדים ורחמים נגלים שנוכל לראותם ולהרגישם במו עינינו. ועל דרך זה הוא המכוון בתפילתנו 'שבענו מטובך וכו',

אפילו רשע היותר גדול השונא את הצדיק בתכלית, אם נהנה מן הצדיק מיד טח עיניו מראות את כח הקדושה השרוי אצל הצדיק ונמשך אחריו

ואפ"ל עוד בביאור הכוונה שאמרו העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה, ולכאורה יפלא דבריהם וכי שייך לומר כדברים האלה על משה רבינו ע"ה, 'משה רבינו האט דען אמאל פאר א איד אויסגעשטאכן די אויגן, איז דען עפעס געווען אזא פאל, עס איז דאך אויגס נישט געווען, ס'איז נישטא אזא עונש אין די תורה מ'זאל אויסשטעכן איינעם די אויגן, ס'איז דאך עפעס נישט קיין דיבורים, אין

אויסגעשטאכן די אויגן, איז דען עפעס געווען אזא פאל, עס איז דאך אויגס נישט געווען, ס'איז נישטא אזא עונש אין די תורה מ'זאל אויסשטעכן איינעם די אויגן, ס'איז דאך עפעס נישט קיין דיבורים, אין

צדיק, ער האט דאך פיינט געהאט צדיקים, וואס האט ער עפעס צו לויפן צו צדיקים, ער העט געדארפט אנטלויפן ווייט או ער הערט אז עס איז דא א צדיק'.

על זה מתרץ רש"י שנתן עיניו בממון, וביאור הדברים הוא, כי הנה מודעת זאת גודל הכח המושך שיש בממון שמסמא את עינים, וכשם שמצינו לצד הרע שהשוחד יעור עיני חכמים, אף על פי שהוא חכם וצדיק, עם כל זה יש בכח תאות האדם אל הממון לסמות את עיני חכמים וצדיקים, 'מען זעט נישט דעם אמת, מען זעט נישט ווער עס איז א רשע'.

כמו כן יכול להיות לפעמים להיפוך, שמפאת אהבת הממון יתעורר עיניו של הרשע שלא ירגיש בגודל צדקת הצדיק, ואף שהיה ראוי להרשע לשנוא את הצדיק, 'אבער פאר געלט ווערט ער בלינד, ער זעט נישט דעם אמת, אז ער האט אבער געהערט אז ער איז א עושר, ער האט געגעבן מתנות פאר איר, האט ער געקלערט אפשר וועט ער עפעס דערווישן פון אים געלט, האט עס אים פארבלענדט די אויגן', והיינו שאמרו נתן עיניו בממון, ר"ל שנסמאו עיניו ולא היה יכול לראות את האמת שאליעזר הוא איש צדיק, 'ער האט זיך אוועקגעגעבן די אויגן פאר'ן געלט, עם האט איהם מעוור עינים געווען, ושוב לא היה יכול לראות גודל צדקתו של אליעזר, כיון שכבר נעשה משוחד אליו מחמת תאות הממון, לכן היה יכול לכן לרוץ אחריו, 'עם האט איהם פארבלענדט אז ער איז שוין געקומען צו אן ערליכער איד, צו א צדיק'.

די תורה הקדושה שטייט נישט חלילה עפעס איבריגע גוזמות וואס האט נישט קיין פלאץ. בהיות כן ראוי לתת לב להבין הכוונה בדברים כאלה.

אכן אפשר לומר בביאור הכוונה, על דרך שאמרתי בפר' חיי שרה, על מאמר הכתוב (בראשית כד, כט) וירץ לבן אל האיש החוצה אל העין כתב רש"י ז"ל, למה רץ ועל מה רץ, אמר עשיר הוא זה, ונתן עיניו בממון. ע"כ. הנה לכאורה יש לתמוה על קושיית רש"י על לבן למה רץ ועל מה רץ, וכי מה זו תימה על לבן, מדוע לא ירוץ החוצה כאשר שמע שהגיע איש אחד אשר בידו כמה מתנות יקרות ונתן אותם לרבקה אחותו, אם כן איפוא מובן היטב טעמו של לבן מדוע רץ החוצה, ומה זה שאלת רש"י למה רץ ועל מה רץ. גם ראוי להבין המכוון בתירוצו של רש"י, שנתן עיניו בממון.

ואמרתי בביאור הכוונה, כי הנה מודעת זאת שלבן היה מקור הטומאה, ואילו אליעזר עבד אברהם היה ממקור הקדושה, והנה בטבע העולם הרשע שונא בתכלית השנאה את הצדיק, ולא יתכן להיות שום התקרבות בלב בין הרשע ובין הצדיק, ולכן כבר ידע שאליעזר הוא צדיק כאשר מצינו שאמר לו (שם פסוק לא) ואנכי פניתי הבית, דהיינו מן העבודה זרה, אם כן איפוא בודאי ידע לבן היטב שאליעזר הוא צדיק והיינו ממקור הקדושה, אם כן איפוא תמוה הדבר איך אפשר שלבן רץ בהשתוקקות כזה אל אליעזר הצדיק. זאת היתה שאלת רש"י למה רץ ועל מה רץ, לבן האט שוין געוואוסט אז ער איז א

ועל דרך זה אפשר לומר ביאור הכוונה כאן, כי כאשר ראו דתן ואבירם כי משה רבינו שלח אחריהם, הבינו שאם משה רבינו שלח אחריהם אם כן אפשר שהוא רוצה להטיב עמהם כדי שלא יתקוטטו עמו. 'אז משה רבינו האט זיי געוואלט דערווישן האט ער זיי געקאנט געבן אזעלעכע ענינים, משה רבינו איז בבח געווען צו געבן עולם הוה מיט עולם הבא, ער האט זיי געקאנט געבן אזוינס

וואס זאל יעדן פארבלענדן. ומאחר שהם היו רשעים מופלגים ביותר, על כן ענו ואמרו העיני הרשעים ההם תנקר, כי אפילו אם תתן לנו כל מיני השפעות טובות אשר על ידם יתעוורו עינינו, ומתוך כך נימשך אחריו, שהרי אנו יודעים שיש למשה רבינו ע"ה הכוחות לכך, אף על פי כן לא נעלה, אין אנו חפצים בדבר כלל.

(ס"ג פר' קרח תשכ"ז לפ"ק)

הקב"ה מרחיק ממון שיש בו נזק רוחני, כדי להגן על ישראל שיהיה השפע שלהם מהור

בממונו, והאדם כשר שנהנה מממונו, יגרום רע לנפשו, עכ"ד קדשו.

וכבר כתב הרמב"ם (מורה נבוכים חלק ג פרק לז) לבאר הטעם שאמרה תורה (דברים יג, יח) ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, כי הנה כך הוא טבע האדם שאם הוא מקבל ממון מאיזה אדם ולאחר מכן הצליח דרכו ממנו, הרי הוא תולה ההצלחה באותו אדם שנתן לו המעות, ועל כן אסרה תורה ליטול מאומה מן החרם, כי אם יקבל אדם מאומה ממון, ויצליח אחר כך ויתעשר ממנו, הרי יתלה שהצלחתו נובע מאותו דבר היינו מן החרם שהוא עבודה זרה, ויומשך אחר כך לעבוד עבודה זרה רח"ל, אשר על כן החמירה התורה הקדושה ואמרה 'לא ידבק בידך מאומה מן החרם', למען לא יהיו נמשכים ונגררים אחר העבודה זרה ח"ו.

ואם בריאה יברא ד' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאולה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ד' (טז, ל). הנה איתא במדרש (במדבר רבה טז, לב) אפילו מחט שהיתה שאולה ביד ישראל מידם, היתה באה ונבלעת עמהם, ע"כ. הנה ראוי לתת לב להבין מפני מה סיבב הקב"ה שגם כל רכושם וממונם יבלעו עמהם באדמה ולא ישאר מאומה בעולם הזה.

ואפשר לומר בביאור הענין, על פי מה שכתב באגרא דכלה (פר' שופטים) כי הנה קבלה היא מרבותינו שכתב הפועל בנפעל, ממילא ממנו ורכושו של אדם שהאדם מסגלו על ידי מעשיו, הנה יש בממון ורכוש ההוא כח הפועל, עכ"ל. אשר על כן צריך האדם להיות זהיר שלא יקבל ממון מאדם שאינו הגון, שהרי כח הפועל של האדם שאינו הגון נמצא

ועל פי זה אפשר לומר, כי הנה קרח וכל עדתו השרישו בלבבות בני ישראל ספיקות ומחשבות זרות בעיקרי הדת, אשר על כן ירדו עדת קרח חיים שאולה, ואעפ"כ מצינו שבאו בני ישראל אל משה ואמרו (יז, ו) אתם המיתם את עם ה', וכל זה נובע מאותה השפעה לרעה הנמשך לבני ישראל מן עדת קרח. גלל כן לא רצה הקב"ה שבני ישראל

יירשו שום דבר מאת רכושם של עדת קרח, כי אם ישתמשו עם ממונם לחנך בהם את בניהם, הנה יש לחוש שמא יבואו להימשך אחר שיטת קרח רח"ל, אשר על כן לטובת בני ישראל עשה הקב"ה נס גדול כזה שאפילו מחט שאולה מיד אחרים נתגלגל ונבלע עמהם כדי שלא יחנו ישראל מנכסיהם.

(דברי יואל פר' קרח, עמוד מד)

איבוד ממון רשעים מעולם הזה למען לא יהיה להם עוד שום זכות, וזה עצמו הוא לטובת ישראל ולטובת הרשעים שלא יתקלקלו יותר

עוד יש לבאר טעמו של דבר מפני מה עשה הקב"ה נס גדול כזה שכל רכושם של עדת קרח ירדו אתם שאולה. ויתבאר על פי מה שמצינו בגמרא (סנהדרין צו.) כי בשכר ד' פסיעות שרץ נבוכדנצר אחר כבודו ית' וכו' זכה למלוך על כל העולם, ולבסוף החריב את בית המקדש, וכל זה נעשה על ידו של נבוכדנצר כיון שהי' לו איזה זכות.

ובעין זה מצינו עוד בגמרא (שם קב.) מפני מה זכה עמרי למלכות, מפני שהוסיף כך א' בארץ ישראל, ואח"כ הרע במלכותו והחטיא את ישראל. ונמצא שיותר טוב לבני ישראל שהרשעים לא יהיו להם שום זכותים, יען כי כל זכיותיהם הם סיבה שיהיה להם היכולת להרע לבני ישראל.

ועל פי הדברים האלה אפשר לומר שמשה רבינו ביקש למצוא עצה ותחבולה שלא יהיה להם עוד זכותים, יען כי כל זכיותיהם גורמים צרות גדולות לבני ישראל, אשר על כן סיבב משה רבינו לטובת בני ישראל וגם לטובת הרשעים שלא יהיה להם עוד שום זכותים, ואלמלי היה נשאר מן הרכוש הגדול של קרח אצל בני ישראל, הלא יש לחוש שמא ישתמשו עמהם בני ישראל לקיים בהם מצות ומעשים טובים, ולחזק בהם בתי חינוך, ובתי ישראל, והלא כל אלה יהיו זכות גדול לקרח וכל עדתו, אם כן איפוא יעמוד להם זכיותיהם שיהיה להם היכולת להכשיל עוד את בני ישראל ח"ו, אשר על כן עשה הקב"ה נס גדול שכל רכושם ירדו שאול חיים עמהם ולא ישאר מהם מאומה.

(דברי יואל פר' קרח, עמוד מח)

מי שנתברך בשפע עשירות או איזה שררה וגדולה, לעתיד לבוא יחזור למעמדו כפי מה שהיה בחיים חיותו בעולם הזה

הנה לאחר שיקומו לתחיה לעתיד לבוא יהיו גם כן עשירים כפי מה שהיו בחיים חיותם בעולם הזה. עיי"ש.

ועל פי דבריו נראה שכמו כן הוא בכל עניני גדולה ושררה שבעולם, שכל אותם האנשים שהיה להם איזה שררה והתמנות גדולה בעולם הזה, כאשר יקומו בתחיית המתים יחזרו לגדולתן כפי מה שהיה להם בחיים חיותם בעולם הזה.

ומעתה אפשר לומר בביאור המכוון בדברי הילקוט במה שכתב הם אבדו אבל שררותן לא אבדה, שהכוונה בזה לומר על קרח ושאר הצדיקים שהיו בתוך עדת קרח ונאבדו מתוך הקהל, על זה הוא שאמרו כי שררותן לא אבדה מהם, וכאשר יקומו לתחיה לעתיד לבוא תחזור השררה אליהם כפי מה שהיה בחיים חיותם.

ועל פי זה יש לומר המכוון במה שדקדקו לומר שנתמנו שרים אחרים 'תחתיהן', והכוונה בזה שאלו האנשים אשר נתמנו לאחר מכן להיות שרים בקרב ישראל אינם אלא 'תחתיהן', ר"ל שלא ישארו בשררותן לעד ולעולם כי לעתיד לבוא תחזור השררה לקרח ועדתו כראשונה. והבן.

ותכם עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל (טז, לג). במדרש ילקוט שמעוני (ח"א רמז תשנב) איתא, ותכס עליהם הארץ ויאבדו, הם אבדו אבל שררותן לא אבדה, שנתמנו שרים אחרים תחתיהן. ע"כ. ודקדק על זה ק"ו ז"ל בישמח משה, כי לכאורה אינו מובן מה באו להשמיענו בכך, וכי למה לא יתמנו שרים אחרים תחתיהן.

ואפשר לומר בביאור המכוון כי הנה מודעת זאת מה שאמרו בספרים הק' שקרח היה אדם גדול, אלא שהוא טעה באיזה ענין דקה מן הדקה, שחשב לעצמו שכבר הגיע הזמן של עולם התיקון, ולעתיד לבוא יהיה קרח הכהן גדול, ועל סגנון זה כתב באוה"ח הק' אשר קרח ושאר הצדיקים שהלכו אתו יקומו בתחיית המתים, זולת דתן ואבירם שהם משורש הרע ואין להם תקומה, עכ"ד.

והנה בספר בית אלקים להמבי"מ (שער היסודות פרק ס) העלה על המחקר כמה ענינים שונים הא כיצד יהיה לאחר תחיית המתים, ובתוך דבריו כתב לחקור כיצד יהיה לעתיד לבוא בענין העשירות. והעלה שכל אותם אנשים אשר נתברכו בחיים חיותם בעשירות גדולה בעולם הזה,

הזהירות להתנהג כדת של תורה בעת שעוסקים במשא ומתן גורם קדושה גדולה ויתירה יותר מקדושת בית המדרש ומתוך כך מתרבה כח הקדושה לבתי כנסיות

הוא רוצה לשמוע מעלת בתי כנסיות ולא
דבר שהוא גדול מבתי כנסיות.

אכן אפשר לומר בביאור הכוונה, כי הנה
בית המדרש הוא מקום שמתאספים
שם לעסוק בתורה ותפילה ושאר דברים
שבקדושה, וכל זמן שהאדם יושב בבית
המדרש ועוסק בעבודת השי"ת הרי הוא
מוקף בשמירה מעולה להנצל מכל
הנסיונות המתרגשות לבוא לעולם, שהרי
בבתי כנסיות יש שם השראת השכינה
כאמרם ז"ל (סנהדרין ט.). כל בי עשרה
שכינתא שריא, וכמו כן כאשר עוסקים
בתורה בבית המדרש השכינה שורה שם,
ואמרו בגמ' (ברכות ח.) שאמרו לרבי יוחנן
איכא סבא בבבל, תמה ואמר, למען ירבו
ימיכם וגו' על האדמה (דברים יא, כא) כתיב,
ולא בחוץ לארץ, כיון דאמרו לי דמקדמי
ומחשכי לבי כנישתא, אמר היינו דאהני
להו. וכתב מהרש"א (שם בחידושי אגדות)
בביאור הכוונה, על פי מה שאמרו חכמינו
ז"ל (מגילה ט.) שעתידים בתי כנסיות ובתי
מדרשות שבבבל ליקבע בארץ ישראל, גלל
כן כבר יש להם מעכשיו אותה חשיבות
כמו קדושת ארץ ישראל, וכאילו המה
עומדים כבר על האדמה ממש על כן
זוכים לאריכת ימים, עכ"ד.

אמנם מכיון שכל כך גדלה מעלת
וקדושת בתי כנסיות ובתי

**ושמרתם את משמרת הקודש וגו' ולא
יהיה עוד קצף על בני ישראל**
(יה, ה.). יש לדקדק על אומרו 'את' משמרת
הקודש, שהרי אמרו חכמינו ז"ל (פסחים כב.):
שכל אתין שבתורה בא לרבות שאר
דברים, אם כן איפוא ראוי לתת לב
להתבונן איזה דבר מתרבה מאומרו
ושמרתם את משמרת וגו'.

ואפשר לומר בהקדם מה שאמרו חכמינו
ז"ל (ברכות ח.) אמר ליה רבא
לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי
מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא
במילי דבי כנישתא, אמר ליה הכי אמר
רב חסדא מאי דכתיב (תהלים פז, ב) אוהב ה'
שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ה'
שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי
כנסיות ומבתי מדרשות, והיינו דאמר ר'
חייא משמיה דעולא מיום שחרב בית
המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד'
אמות של הלכה בלבד. ולכאורה יש
לתמוה בדבר כי מאחר שרבא שאל שיאמר
לו מהני מילי מעלייתא בעיני בית
המדרש, אם כן ודאי ביקש לשמוע דבר
שהוא ממעלת בית הכנסת, ובהיות כן
יפלא הדבר שרפרם השיב לו שיש דבר
החשוב עוד יותר מבית המדרש, נמצא
שבדבריו הקטין מעלת בתי הכנסיות ובתי
מדרשות שהרי יש דבר הגדול יותר מהם,
אם כן אין זה תשובה מעין השאלה, שהרי

לו שכר כעושה מצוה, והנה אותם המצות חשובים לפני ית' יותר מכל המצות שהיה מקיים בין כותלי בית המדרש, שהרי שם בבית המדרש לא היה לו כל אותן הנסיונות השכיחים בשוק. נמצא עולה מן האמור כי היציאה מבית המדרש אינו גורם שום ירידה, אדרבה משם זוכה האדם לקדושה גדולה ויתירה עוד יותר ממה שהיה לו בבית הכנסת.

כמו כן צריך כל אחד להזהר בעת שיהיו בביתם לעמוד על המשמר שיהיו בתים נאמנים בישראל, להתנהג שם בדרכי התורה והיראה בצניעות ובכשרות וכל כיוצא בזה, ולהיות עומדים על המשמר שלא להכניס לתוך הבית דברים המביאים לידי חטא כדוגמת טומאת הטעלעוויזיע המטמא את הגוף ואת הנפש רח"ל, וכן שאר כל הדברים המחטיאים ומשחיתים את נפשות ישראל רח"ל, כי כל אלה גורמים שיסתלק השראת שכינתו ית"ש מקרב ישראל.

הנה נתבאר מדברינו שכאשר יזהר האדם לעסוק בכל ענינו על פי התורה אין היציאה מבית הכנסת גורם ירידה כלל, רק להיפוך שמתוך כך מתעלה קדושה השורה בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כיון שע"י הקדושה השורה בבתי מדרשות קבלו ישראל את הכח לעמוד על המשמר להתנהג כדת של תורה בכל עסקיהם במשא ומתן, ועל ידי כך עמדו על משמרתם להזהר בכל מעשיהם ופעולותיהם בעת היותם מחוץ לכותלי בית המדרש להיות כולם כדת של תורה.

מדרשות, הרי תברא בצידה, שלאחר מכן כאשר יוצאים לעסקיהם, ותיכף ומיד הוא מוצא את נפשו מוקף עם כל מיני נסיונות קשים שבעולם, והיצר הרע אורב עליו ומנסה להכשילו בכל צעד ושעל מכל עבר ופנה, הרי זה לכאורה ירידה מן הקדושה הגדולה השורה בבתי כנסיות ובתי מדרשות, וזה גורם בכל יום ויום סילוק השכינה ח"ו שמסתלקת בכל יום בעת היציאה מבית הכנסת, ומה מאד קשה לימר כן, כי הלא קיימא לן שמעלין בקודש ולא מורידין, ואיך אפשר להיות דבר כזה שבכל יום יסתלק השכינה ביציאת בני אדם מבתי כנסיות ובתי מדרשות.

אכן נראה שכאשר יעמדו ישראל על המשמר לקבל על עצמם בעת יציאתם מבית הכנסת להזהר בכל עסקיהם שכל מעשיהם ופעולותיהם יהיו על פי התורה, ולא יהיו מקילים חלילה להיכשל בדבר עבירה, וכל משאם ומתנם עם הבריות יהיה כפי ההלכה, **אם בן נמצא שאין היציאה מבית הכנסת גורם סילוק שכינה ח"ו**, שהרי הם עומדים שם על המשמר בכל עסקיהם להתנהג תמיד בכל עת על פי תורה, ובכל יום ויום שבני אדם יוצאים מבית הכנסת ופונים לעסקיהם על אופן האמור ונזהרים שם לעמוד על משמרת הקודש להתנהג כדת של תורה ועוצמים עיניהם מלהיכשל בדבר עבירה, הרי הם חוזרים משם מוקפים בחבילות חבילות של מצות, שכך אמרו חכמינו ז"ל (מכות כג:): היושב ולא עבר עבירה נותנים

להתנהג בכל מקום ובכל עת בזהירות, הראויה כדת ובהלכה בקדושה ובטהרה, ובשמירה מכל הדברים המטמאים את הלב והנפש.

ועל זה מסיים הכתוב באומרו ולא יהיה עוד קצף על בני ישראל וגו', כי הנה אם היציאה מבית הכנסת גורם שתסתלק השכינה מישראל ח"ו, הרי דבר זה יכול לגרום קצף על שונאיהן של ישראל, אמנם כאשר יעמדו ישראל על משמרת הקודש להזהר בשאר כל המקומות להיות שם בבחינת 'את' משמרת הקודש, ולהתנהג בקדושה ובטהרה וזהירות הראוי מן החטא, לא יהיה עוד קצף על ישראל ח"ו, אדרבה יתמשך עליהם שפע ברכה מן השמים, כי בזכות זה תשרה שכינה בקרב ישראל ועל ידי כך תתרבה המשכת הברכה מן השמים, כמו שאמר הכתוב (שמות כ, כא) בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך.

(א' קרח שנת תשט"ו - הנחת אבן הפינה לבנין ביהכנ"ס עדת ישראל בעיר הבירה לאנדאן יע"א)

ובזה מיושב היטב מה שאמר לו אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות, דהכוונה שכאשר כל שעריהם מצויינים בהלכה, היינו שמתנהגים בכל המקומות על דרך התורה גם בעת יציאתם בשווקים וברחובות ובעת שבתם בביתם, על ידי כך מתעלה גם קדושת בתי כנסיות וכמו שבארנו, אם כן שפיר השיב לו כהוגן דבר שהוא מעלה לבתי כנסיות ובתי מדרשות.

ועל פי הדברים האלה יתבאר המכוון באומרו ושמרתם את משמרת הקודש וגו', כי הנה בתי כנסיות ובתי מדרשות המה משמרת הקודש ומקומות המקודשים של בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם. ואמר הכתוב ושמרתם 'את' משמרת וגו', שבכח הקדושה השורה בבתי הכנסיות צריכים להרבות בשמירת הקודש גם בעת היציאה לשאר כל המקומות שבעולם, שכאשר יוצאים מבית הכנסת יקבלו על עצמם ללכת מחיל אל חיל, ולעמוד על המשמר

הקמת בתי כנסיות כדת ובהלכה מביאה שפע טובה וברכה על בני ישראל

המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. ואפ"ל הכוונה, כי הנה עינינו הרואות בימינו אלה שהרבה בתי כנסיות ובתי מדרשות נבנים שלא כהלכה בעוה"ר, שהמחיצות בין אנשים ונשים אינם עשויים כדת וכהלכה, ומתוך כך

עוד יש להוסיף ולבאר באופן אחר בביאור הכוונה באומרו ושמרתם את משמרת הקודש וגו' ולא יהיה עוד קצף על בני ישראל'. וגם לבאר מאמר הנזכר שאמרו אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ה' שערים

אותן בתי מדרשות אוהב השי"ת יותר משאר כל בתי כנסיות ובתי מדרשות הנמצאים בעיר, כי בית הכנסת אחד שהוא כדת וכהלכה מכריע שאר כל בתי כנסיות שאינן נוהגים כפי הלכה, ואלו הן באמת מילי מעלייתא דבי כנישתא, להזהר ולבנות בית הכנסת בזהירות הראוי בכל פרטיה כדת וכהלכה, ולא להקל ראש בהיתרים שונים אשר חדשים מקרוב באו ובדו מלבם ח"ו.

וזו יש לרמז באומרו ושמרתם את משמרת הקודש וגו' ולא יהיה עוד קצף וגו', שישתדלו להרבות ולהרחיב גבול הקדושה להעמיד בתי כנסיות ובתי מדרשות שהמה לרצון לפני השי"ת, ואז לא יהיה עוד קצף על בני ישראל ח"ו, כי בזכות שמירת משמרת הקודש כהלכה מסתלק הקצף, ואדרבה מתרבה הקדושה והברכה. וזהו רמוז באמרו ושמרתם את וגו', היינו 'את' לרבות המשכת שפע ברכה וטובה, על ידי בתי כנסיות העשויים כדת וכהלכה שעל ידם ומתרבה שפע הקדושה בקרב ישראל. יעזור השי"ת שנזכה לראות במהרה גאולתן של ישראל ובישועת כל ישראל ושמחתן ובבנין בית המקדש בגאולה שלימה ואמיתית, במהרה בימינו אמן.

(שם)

עוברים על לאו דאורייתא, שכן נאמר בתורה (לעיל טו, לט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, וישנם רבים מאנשי המון עם הכשרים הבאים לבית הכנסת והם נכשלים שם במקום הקודש בהרהורי עבירה רח"ל ע"י שהם רואים בעיניהם גודל הפריצות השורה שם, ונמצא כי בתי כנסיות כאלו הזיקם רב והפסדם מרובה משכרם, ואם כן פשוט כי בתי מדרשות כאלו אינם בכלל מילי מעלייתא דבי כנישתא, כי אין תועלת יוצא מבתי מדרשות כאלו, אדרבה הם גורמים הפסד רב ועצום, ואותם האנשים הנכנסים לשם גורם להם ירידה מן הקדושה, ומתוך כך גורמין ח"ו להרבות חרון אף ה' על ישראל, והשי"ת אינו חפץ כלל בבתי מדרשות כאלו וטוב יותר שלא נבנו משנבנו.

אבל כאשר בונים בית הכנסת כשר כדת וכהלכה, אזי ודאי יש בהם תועלת גדול ויעלו לרצון לפני הבורא ב"ה, ובית המדרש אחת העשויה כדת וכהלכה מכריע לצד הטובה שאר כל בתי מדרשות שאינם כפי הלכה, כי הללו שנזכרים לפני המקום וזו אהובה לפניו ית"ש.

וזו אפשר לומר ביאור הכוונה אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה, היינו אותם הבתי כנסיות הנבנים כדת וכהלכה,

כהן המשתוקק לקיים מצות התלויות בעבודת השרה זוכה לקבל עם התרומה כל שפע הקדושה היוצא ממצות התלויות בעבודת השרה

א) מי הקדימני ואשלם, כלום אדם עושה מזוזה אלא אם כן נתתי לו בית, כלום אדם נוטל חלה אלא אם כן נתתי לו עיסה וכו', ולכאורה יפלא הדבר כי הלא אמרו חכמינו ז"ל (ע"ז ג.) שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו ואם כן מה יכול אדם לעשות עצה ותחבולה שיקדים עצמו לפני ה', וכי שייך לעשות מזוזה בלי בית או הפרשת חלה בלי עיסה, ואם כן יש להבין המכוון באומרו מי הקדימני ואשלם, וכי יש מציאות להקדים את השי"ת.

אבן הענין הוא כי מי שיש לו לב משכיל וירא וחרד על דבר ה', עד שכל מצות התורה הם העיקר בעיניו, יען כי הוא יודע ומבין שרק בשביל קיום התורה והמצות ירדה נשמתו לעולם הזה, איש כזה בכל ימיו אשר חי אינו עולה על רעיונו ומחשבתו כי אם הא כיצד יש לו היכולת לקיים מצות הבורא ב"ה, וכל פעולותיו ומעשיו בעולם הזה אף בעניני עולם הזה, הנה עיקר נקודת המכוון בכל מעשיו שיהיה לצורך עבודת השי"ת, והאיש העושה בן הקדים עצמו להשי"ת.

וזוהו שאמרו מי הקדימני ואשלם, כלומר שהקדים את השי"ת במחשבתו בתחילת מעשיו לכוון עיקר תכלית הפעולה למען כבוד שמו יתברך, שאם בעת שהאדם מבקש לבנות לו בית הוא מקדים במחשבתו שעיקר תכלית הכוונה

וידבר ה' אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי לכל קדשי בני ישראל וגו' (יח, ח.). הנה ראוי להבין המכוון במה שדקדק הכתוב לומר 'לכל קדשי בני ישראל', וצריך ביאור.

ואפשר לומר בביאור הכוונה, כי הנה איש הישראלי שיש לו שדה והוא עושה שם כל העבודות הנוהגות בשדה שהוא חורש וזורע וקוצר וכו', הנה יש לו כמה וכמה מצות שהוא מקיים על ידיהם, וכגון בשעת חרישה מוטל עליו לקיים המצוה של לא תחרוש בשור וחמור יחדיו, ובעת הזריעה מוטל עליו להשמר מן איסור כלאים, וכיוצא בזה יש כמה מצות הנוהגות בכל העבודות בשדה. ולאחר שנגמרה תבואתו חל עליו החיוב לקיים מצות תרומות ומעשרות.

ואילו הכהן המקבל את התרומה אין לו שדה שיהיה לו האפשרות לקיים כל אותם המצות הנוהגות בעת חרישה וזריעה, ובהיות כן יכול הכהן לחשוב בדעתו אשר ע"י עבודת הכהונה גורם גרעון לנפשו, שאין לו היכולת לקיים כל אותן המצות ומתוך כך יחסר תיקון לנפשו כיון שאין לו חלק בכל אלה.

אמנם באמת כבר כתב בסידורו של שבת (דרוש הרביעי פ"א) על מה שאמרו במדרש (ויקרא רבה כז, ב) על הפסוק (איוב מא,

ועל פי זה אפשר לומר הכוונה במה שאמר הכתוב ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי לכל קדשי בני ישראל, שהכוונה בזה על כל השפעת הקדושה שיש לבני ישראל באמצעות קיום המצות התלויות בארץ, הנה בשעה שנותנים לכהן את התרומה ואת המעשר נותן הקב"ה לכהן זה חלק הקדושה שיש בכל אותם המצות התלויות בעבודת השדה, כיון שכהן זה עומד ומצפה בהשתוקקות רב לשמור ולעשות ולקיים את כל מצות הללו. על כן נותן לו הבורא כל עולמים במתנה כל חלקי הקדושה התלויים בכל עבודת השדה.

(דברי יואל תניינא, עמוד קצב)

הוא למען יוכל לקיים בבית זה מצות מוזה, הרי זה נקרא שהקדים עצמו לפני השי"ת, כי אותה מחשבה טובה נחשב לפניו ית' כמעשה ואם כן כבר הקדים עצמו לפני השי"ת. עכתד"ק.

ועל דרך זה אפשר לומר אצל הכהן שאינו יכול לקיים מצות השי"ת בעת חרישה וזריעה שאין לו קרקע, אבל אם יש לו השתוקקות בלבם לשמור ולעשות ולקיים כל אותן המצות, הרי זה נחשב למענו כאילו הספיק לשמור ולעשות ולקיים כל אותן המצות בפועל ממש, וכהן זה זוכה לנפשו להיות לו כל אותן התיקונים היוצאים מן המצות הנעשים בכל עבודת השדה.

